

Moji unutarnji prioriteti

Mataković, Diana

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Academy of Arts Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:134:000139>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU
ODSJEK ZA LIKOVNU UMJETNOST
STUDIJ LIKOVNE KULTURE

Diana Mataković

MOJI UNUTARNJI PORTRETI

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

doc. art. Stanislav Marijanović

Osijek, 2017.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. RAZRADA IDEJE.....	3
3. IZVEDBA ZAVRŠNOG RADA.....	4
4. ZAKLJUČAK	19
5. SAŽETAK RADA.....	20
6. LITERATURA:	21

1. UVOD

Moje grafike inspirirane su "sirovom umjetnosti" (art brut), dječjim crtežima i infantilizmom, ilustracijom te su nastale prema osobnim psihičkim stanjima i doživljajima svijeta oko sebe. Oduvijek su me u umjetnosti privlačili groteskni oblici i forme te izobličeni prikazi figura, što se odrazilo na moje grafike kroz spontanost, maštovitost te infantilan i nemiran umjetnički rukopis. Kroz sveukupno trideset grafika prikazani su imaginarni likovi pomalo naivnog stila. U izvedbi završnog rada koristila sam kombinirane grafičke tehnike dubokog tiska, odnosno bakropis, akvatintu, suhu akvatintu, rezervaš te suhu iglu na cinčanim pločama.

Promatrajući dječji crtež očima odrasle osobe, zasigurno ćemo pomisliti kako je to još jedno simpatično škrabanje bez smisla i koncepta, zaboravljajući činjenicu kako je i nama u mlađoj dobi crtanje bilo omiljena dječja igra. Mnogima je nepoznato da je crtanje "ispušni ventil" pomoću kojeg djeca izražavaju svoje potrebe i osjećaje (ljubav, bol, strah,...). Nerazumljive linije, nespojive boje, nejasni likovi, odnosno sveukupno dječje likovno stvaralaštvo, utječu na intelektualni, socijalni i motorički razvoj djeteta. S daljnjim razvojem i rastom poboljšavaju se i tehnike crtanja pa već u dobi od 20 mjeseci, djeca počinju crtati prve kružne oblike. Većina dječjih crteža prikazuje isti motiv - nepravilan i nesavršen ljudski lik. Djeca u ranijoj dobi crtaju po sjećanju, izražavajući osobni doživljaj nekog predmeta, osobe, prostora, i tako dalje. Sloboda i spontana raznolikost dječjeg crteža vidljiva je u nepravilnosti oblika, forme, poteza i nesputanosti duha što sam i ja pokušala ostvariti u svojim grafikama.

Moji portreti imaginarnih likova nastali su poput mimika ljudskih lica – nesvjesno. Kroz povijest, portret je bio jedan od prvih i najvažnijih motiva u umjetnosti. Portreti se pojavljuju u slikarstvu, kiparstvu, grafici i fotografiji te prikazuju psihičke i fizičke karakteristike određene osobe. Svako povijesno razdoblje imalo je svoj stil i način predstavljanja ljudskog lika koji je bio u skladu s tadašnjim pogledima na svijet. Posebno mjesto među vrstama portreta zauzima karikatura koju sam primijenila kroz svoj završni rad iz grafike. U karikaturi se namjerno pretjeruje, hiperbolizira u prikazima osoba, pojava, stvari ili događaja te dolazi do izobličenih formi. Karikatura se najčešće pojavljuje u crtežu i grafici, a nešto manje u slikarstvu i kiparstvu. Karikiranje ljudskog lika javlja se već u prapovijesti, a to možemo vidjeti na primjerima idola i obrednih maski. Također se pojavljuje u egipatskom, grčkom i rimskom slikarstvu kao zidni ukrasi sastavljeni od prikaza dijelova životinja, biljaka i ljudskih bića, dok su se u razdoblju srednjeg vijeka karikature nalazile na kapitelima, portalima, korskim klupama te na marginama i minijaturama iluminiranih rukopisa. Kroz 18. i 19. stoljeće karikatura se koristila kao oštra kritika političkih i socijalnih prilika.

2. RAZRADA IDEJE

Ideje za moj završni rad iz grafike započele su se razvijati već početkom upisa na treću godinu preddiplomskog studija. Na ovoj godini dobili smo veću slobodu oblikovanja i likovnog izražavanja pa sam tako započela eksperimentirati s raznim tehnikama i umjetničkim medijima. U svoje radove nisam imala potrebu uvoditi nikakve složenije misaone procese, odnosno koncepte. Radovi su jednostavno nastajali energijom, lakoćom, intuicijom i spontanošću te sam tako pokušavala razviti nekakav osoban stil i umjetnički rukopis. Za realizaciju završnog rada odabrala sam grafiku jer su mi se svidjeli rezultati koje sam dobivala svojim eksperimentiranjima. Vrlo rijetko sam radila skice za radove pa često nisam znala gdje će me moja podsvijest, ruka pa i same tehnike kojima sam se služila odvesti, stoga je svaki rad bio iznenađenje. Ti spontani oblici su se sami stvarali te bi iz toga na kraju proizašli razigrani i duhoviti likovi ili nešto mračniji i groteskni. Isto tako odlučila sam da sve grafike ostanu u sivim tonovima bez dodavanja ikakvih boja. Time sam svojim likovima htjela dati nekakvo sumornije raspoloženje u kojem sam se i sama nalazila tijekom nastajanja tih radova.

3. IZVEDBA ZAVRŠNOG RADA

U završnom radu koristila sam kombinirane grafičke tehnike dubokog tiska. Na grafikama prevladavaju bakropis, akvatinta te suha igla, dok se prethodno već spomenuti rezervaš i suha akvatinta pojavljuju na samo dva rada. Veličina matrica je 21 x 14 cm, a otiskivane su na papiru Fabriano Rosaspina veličine A3 formata.

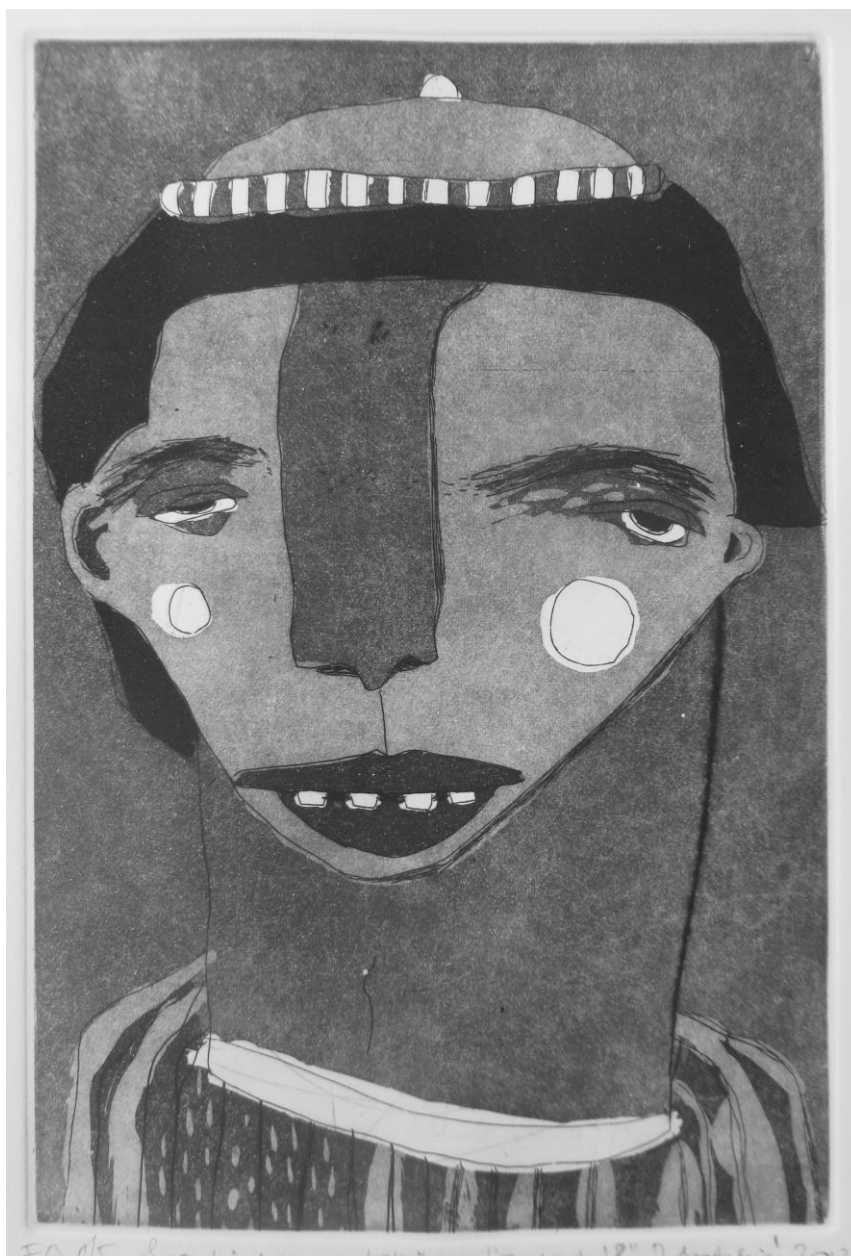

1. Slika: "Portret 19"

Bakropis je grafička tehnika u kojoj se crtež iglom urezuje u prethodno pripremljenu i grundiranu ploču. Prije jetkanja poledinu ploče je potrebno zaštititi ljepljivom trakom kako kiselina ne bi nagrizla i uništila ploču. Nakon što je crtež ucrtan kroz grund, matrica se jetka u kiselini određeno vrijeme, ovisno o tome želimo li tamnije ili svjetlije linije na otisku. Kada je proces jetkanja završen, razrjeđivačem skidamo zaštitni sloj, odnosno grund te peremo ploču od nečistoća i masnoća. Nakon toga matrica je spremna za otiskivanje.

Prilikom nastajanja radova tehniku bakropisa koristila sam za finije i tanje linije. Svaki rad nastajao je spontano i bez previše razmišljanja pa je ova tehnika omogućila da mi se ruka slobodno kreće po površini ploče jer često iglom skidam samo zaštitni sloj bez puno pritiska igle u samu ploču. Tako bi, zapravo, sama kiselina odradila posao, dok sam se u tehnici suhe igle izražavala slobodnije i ekspresivnije odnosno snažnijim i grubljim urezivanjem crteža u matricu. Svaka greška ili nešto neplanirano što bi se dogodilo u crtežu prilikom rada u bakropisu jednostavno bi prilagodila svom radu i time dobila nešto što ni sama nisam planirala. Mogu reći da je zapravo svaka "greška" na neki način bila dobro došla jer nisam radila po nikakvim pravilima niti logici i odgovarale su mi sve nepravilnosti i slučajnosti koje su nastale kroz rad.

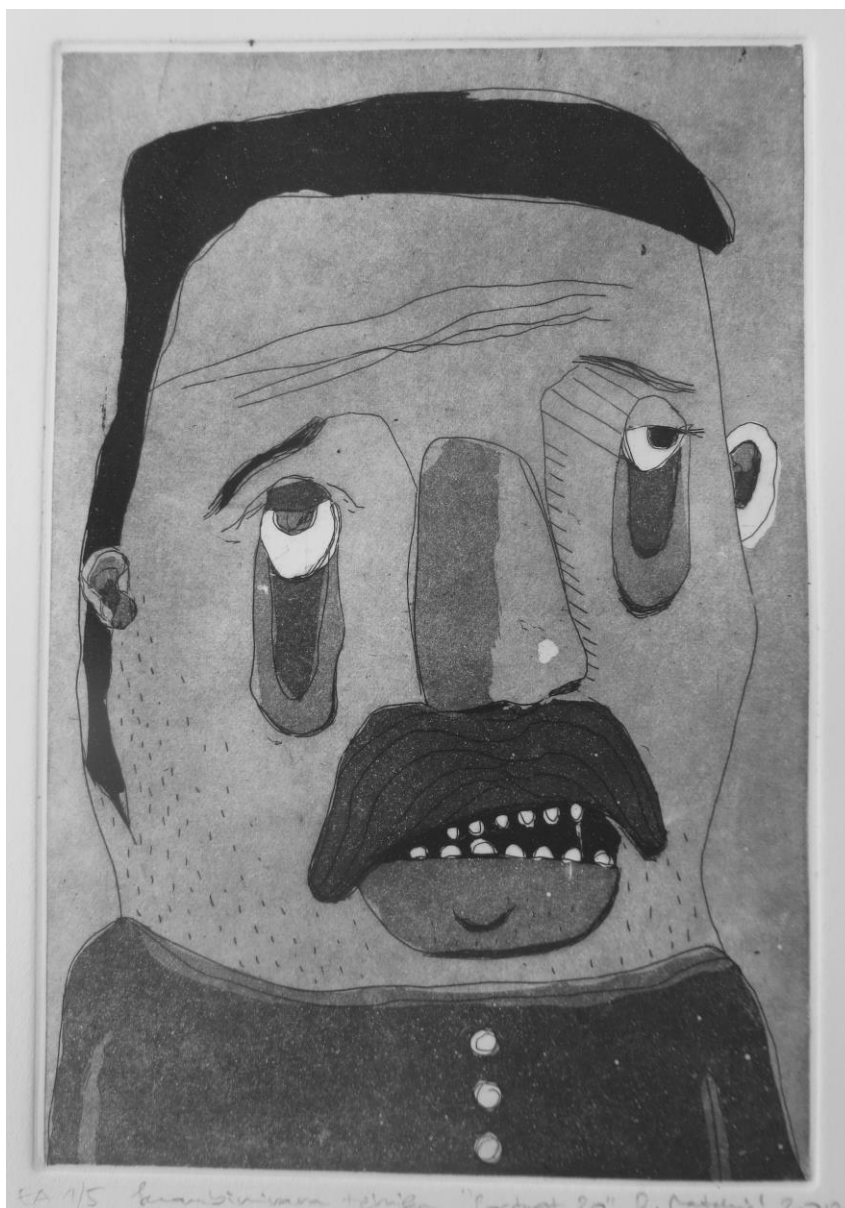

2. Slika: "Portret 18"

Akvatinta je tehnika kojom se mogu postići bogate tonske gradacije. Kod akvatinte ploču je potrebno napraštiti kolofonijem ili asfaltnim prahom na za to predviđenome mjestu odnosno u ormaru/bubnju za prašenje matrica. Nakon što je matrica naprašena pažljivo ju vadimo iz bubnja i nosimo ju na topljenje praha. Prah topimo tako da ploču stavimo na žičanu ili rešetkastu podlogu i ispod prolazimo plamenikom dok se prah u potpunosti ne otopi i fiksira za ploču. Nakon toga, postepenim dodavanjem grunda kistom, matricu štitimo od djelovanja kiseline odabrane površine. Različitom dužinom jetkanja dobivamo različite tonove na matrici. Kod jetkanja cinčane matrice u dušičnoj kiselini potrebno je uklanjati mjehuriće plina koji nastaju u kemijskoj reakciji i zadržavaju se na površini matrice, jer postupno blokiraju i

deformiraju željeni proces jetkanja. Kada je taj proces gotov, grund skidamo razrjeđivačem kao i kod bakropisa, a kolofonij alkoholom uz trljanje četkicom. Tek kada je matrica potpuno očišćena od ostatka grunda i kolofonija možemo pristupiti tiskanju.

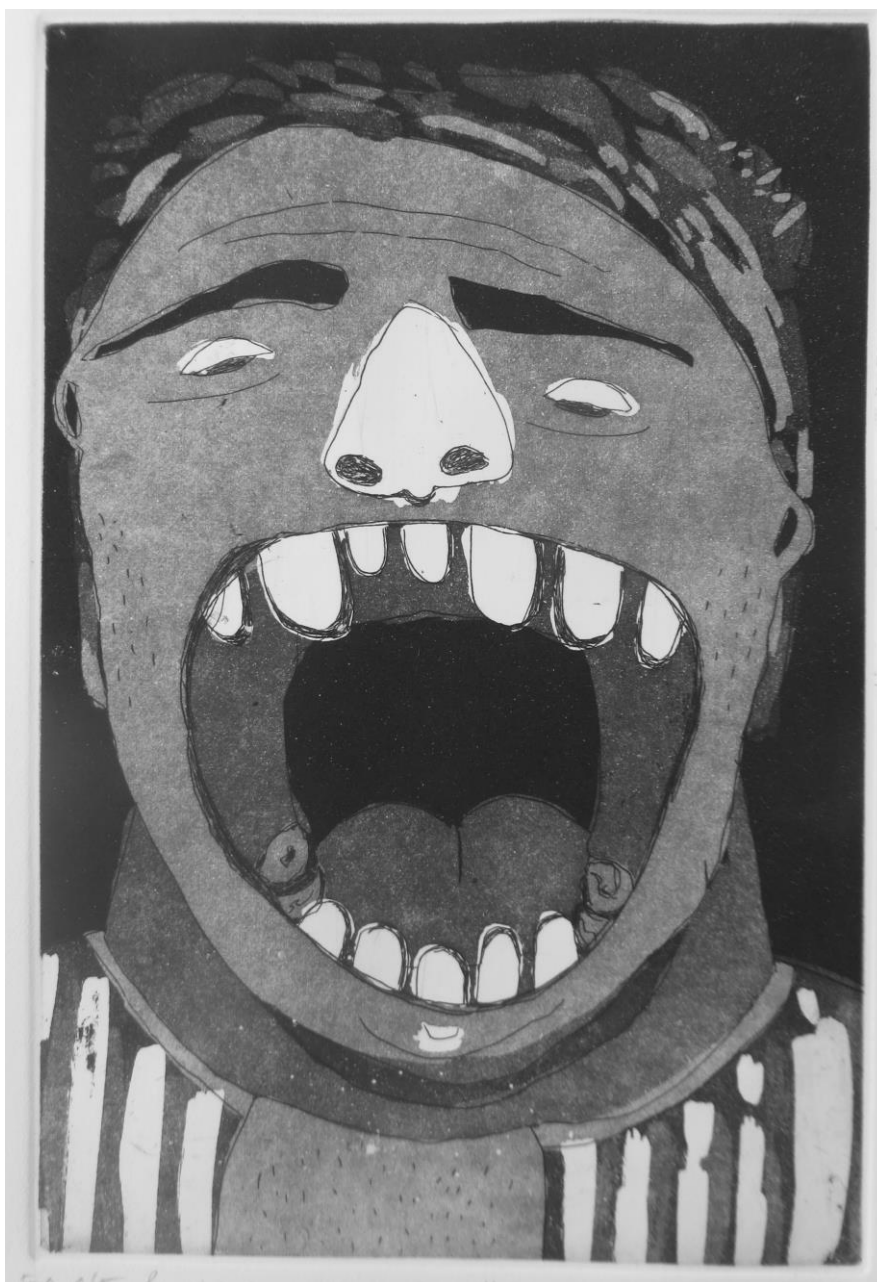
Kod akvatinte mi odgovaraju jaki kontrasti svijetlog i tamnog pa će se u priloženim radovima rijetko naći fini i postepeni prijelazi tonova. Isto kao i kod bakropisa, akvatintu u crtež dodajem spontano i bez razmišljanja o tome je li ton stavljen na "pravo" mjesto jer me oduševljavaju spontani trenutci na otisku. Smatram da je moje umjetničko stvaralaštvo vođeno slobodom i nelogičnostima te efektom iznenađenja.

3. Slika: "Portret 20"

Suha igla jedna je od brzih i jednostavnijih tehnika. Crtež se iglom urezuje direktno na ploču, a jačim ili slabijim pritiskom igle dobivamo dublje ili pliće linije. Za razliku od bakropisa, čije su linije egzaktne i čiste, linije dobivene suhom iglom meke su i baršunaste. Kako u suhoj igli nema nikakvih kemijskih postupaka, odmah nakon završetka urezivanja crteža u ploču, spremna je za otiskivanje.

U radovima suhu iglu koristim na dijelovima gdje želim pojačati već postojeću liniju koja je nastala tehnikom bakropisa ili spontanim dodavanjem na mjestima gdje sam pokušavala naglasiti grubost i oštrinu crteža.

4. Slika: "Portret 22"

Rezervaš i suhu akvatintu uključila sam u mali dio svoga rada iz razloga što sam se s tim tehnikama upoznala ove godine, odnosno u petom i šestom semestru grafike. Tim tehnikama dubokog tiska poigrala sam se u samo dva rada iz razloga što sam bolje rezultate i efekte dobivala u drugim tehnikama. Stoga je ovo bio jedan pomalo neplanirani eksperiment jer sam već u početku odlučila da ću raditi samo bakropis, akvatintu te suhu iglu.

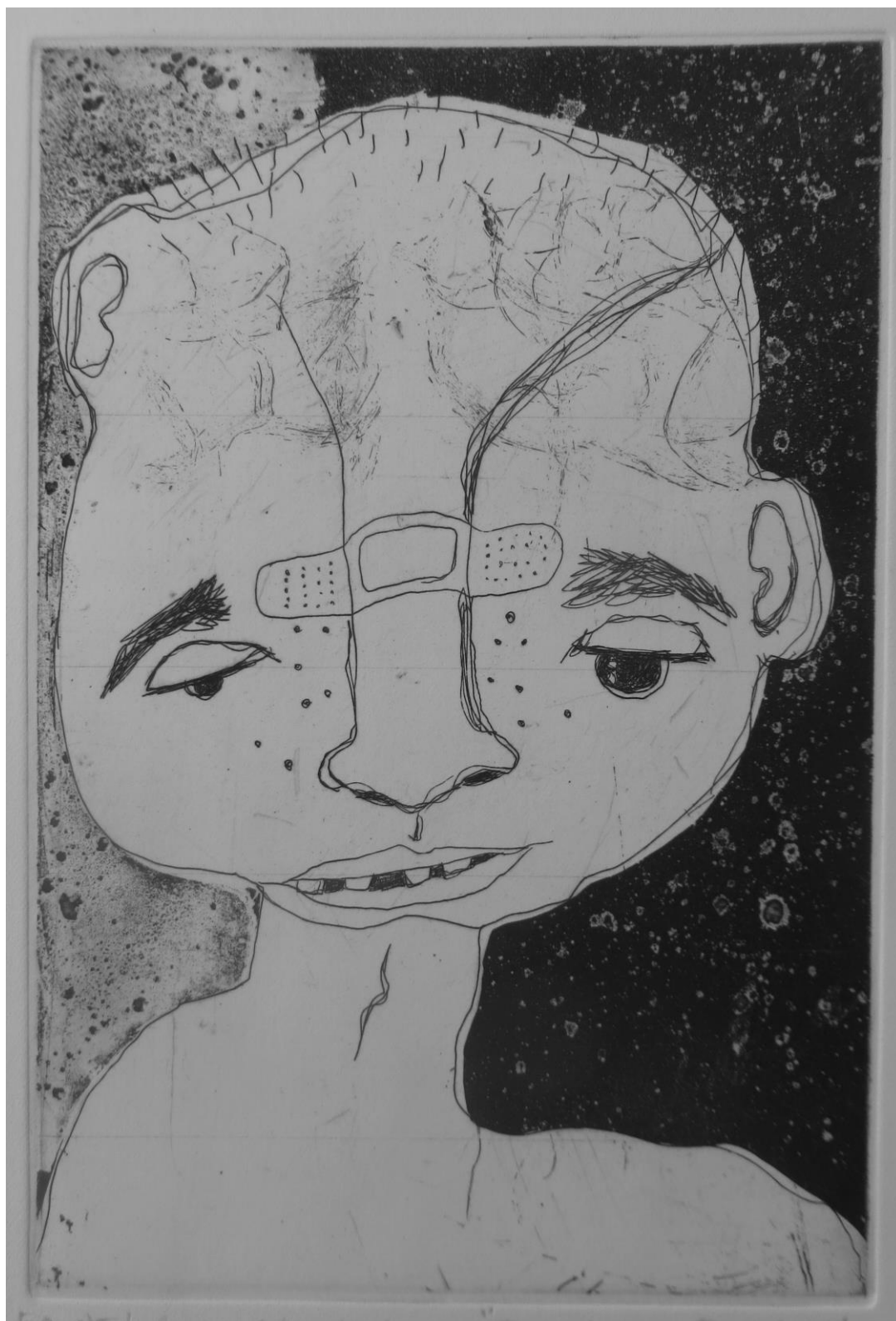
5. Slika: "Portret 15" – Rezervaš u kombinaciji s bakropisom

Rezervaš se još naziva i tehnika odstupanja ili "akvatinta sa šećerom". Nosi taj naziv iz razloga što se za ovu tehniku koristi posebna smjesa šećera i tempere.

Smjesa se nanosi kistom na prethodno pripremljenu matricu, a kada se smjesa osuši preko nje dolazi tanki sloj grunda.

Kada je i grund potpuno osušen, matricu stavljamo u kadicu s toplom vodom i pričekamo da se grund otpusti na mjestima gdje je podložen smjesom šećera i tempere, a možemo i sami ubrzati taj proces laganim prelascima kista po tim mjestima. Kada je rezervaš skroz uklonjen s matrice i više ne vidimo boju tempere, matrica je spremna za implementiranje akvatinte ili otvoreno jetkanje.

Bilo mi je zadovoljstvo upoznati se i sa tehnikom suhe akvatinte. To je tehnika u kojoj se matrica praši kolofonijem te se direktno radi na naprašenoj matrici pomoću, primjerice, kista. Kolofonij zatim možemo tretirati alkoholom, vodom ili u kombinaciji jednog i drugog. Osobno sam eksperimentirala ovom tehnikom dodajući akrilni sprej u vodu i alkohol te sam time dobivala efekt nekakve raspucane ili nagrižene površine. Nakon što smo završili sa svojim radom na matrici postavljamo ju na žičanu površinu te ispod matrice prolazimo plamenikom dok kolofonij nije sasvim fiksiran na matricu. Nakon toga našu matricu tretiramo kao i kod obične akvatinte.

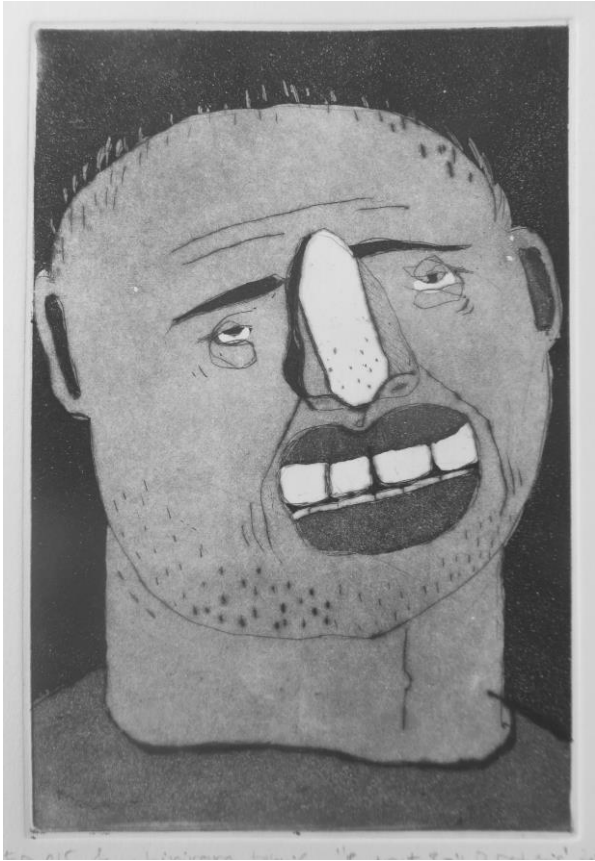

6. Slika: "Portret 10" – Suha akvatinta u kombinaciji s bakropisom

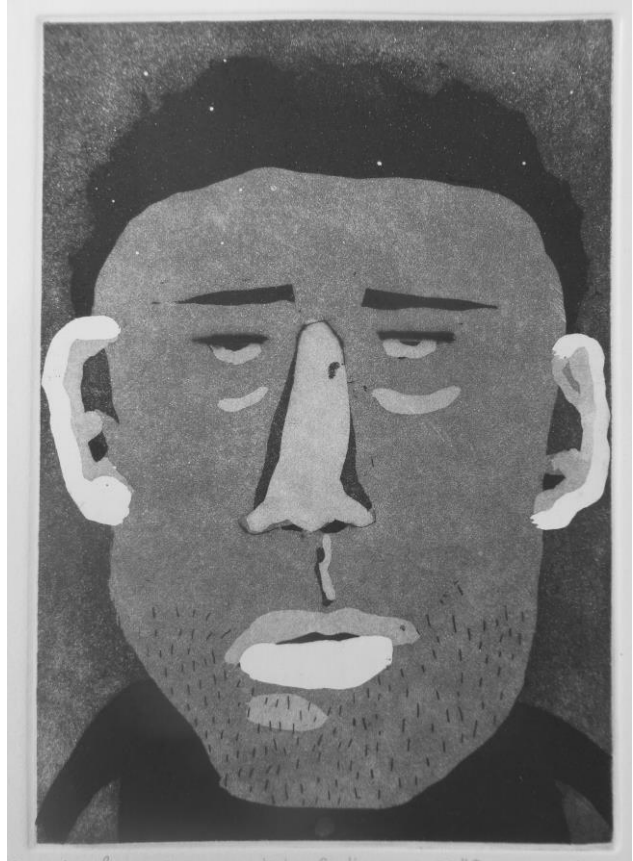

7. Slika: "Portret 8" – Suha akvatinta, bakropis i suha igla

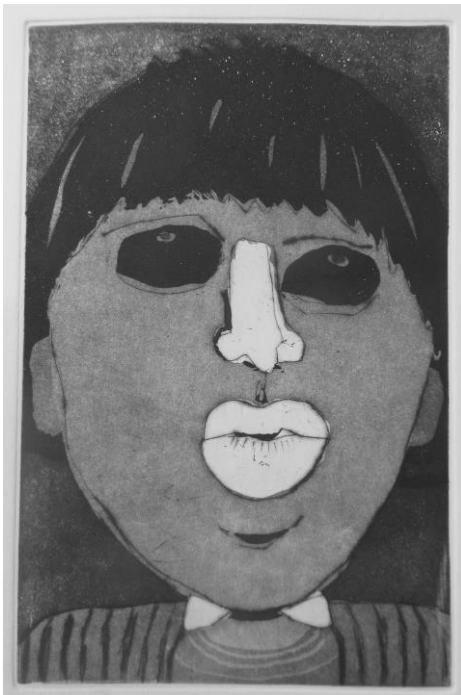

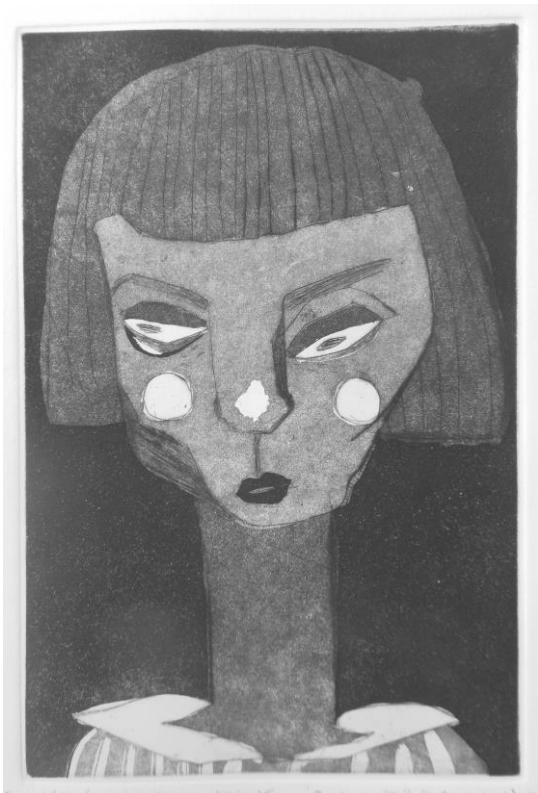
8. Slika: "Portret 30"

9. Slika: "Portret 29"

10. Slika: "Portret 28"

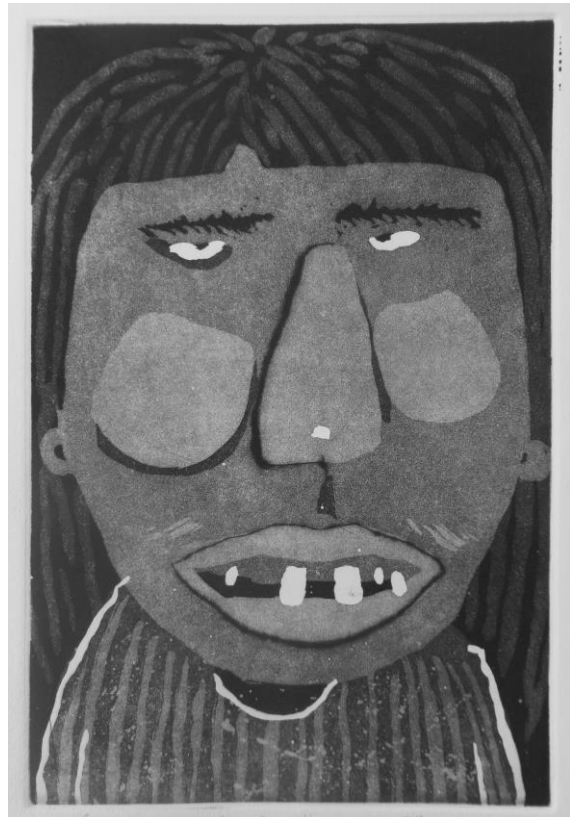

11. Slika: "Portret 27"

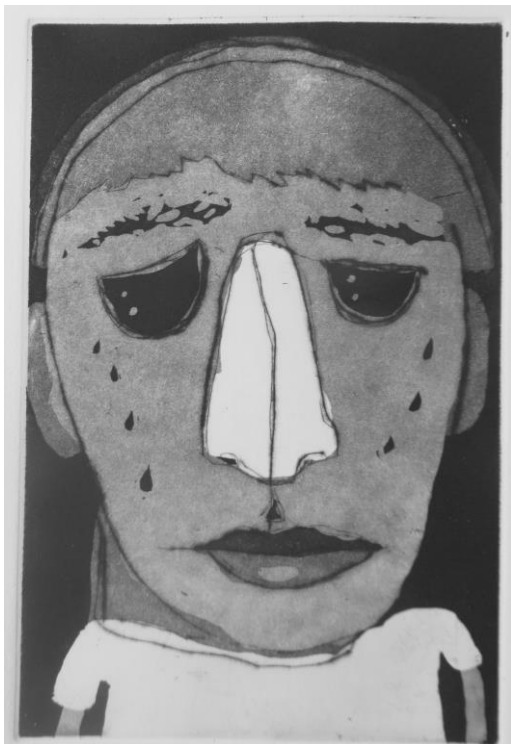

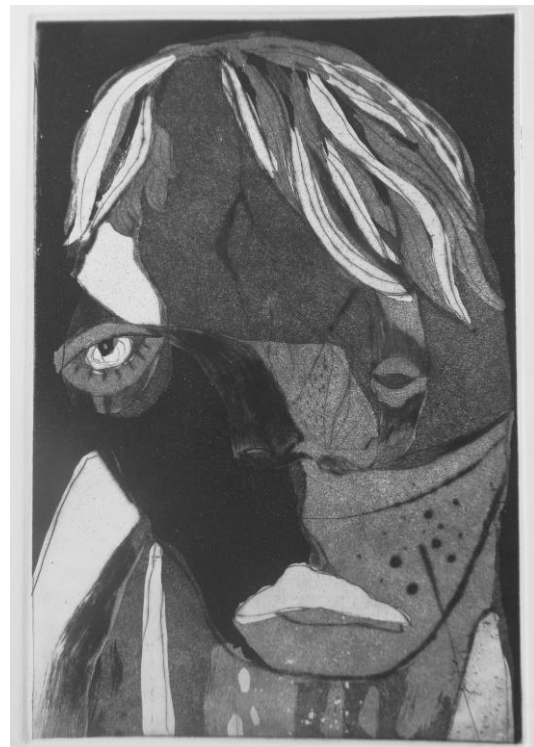
12. Slika : "Portret 26"

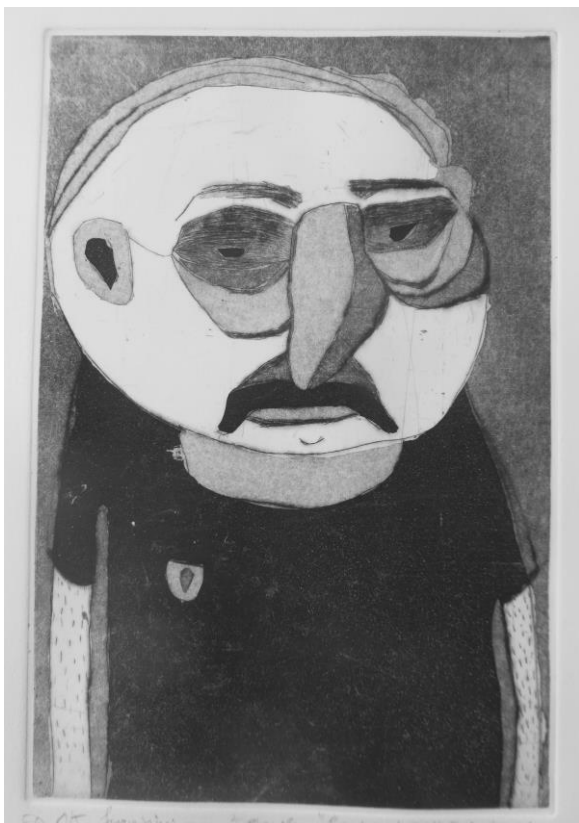
13. Slika: "Portret 25"

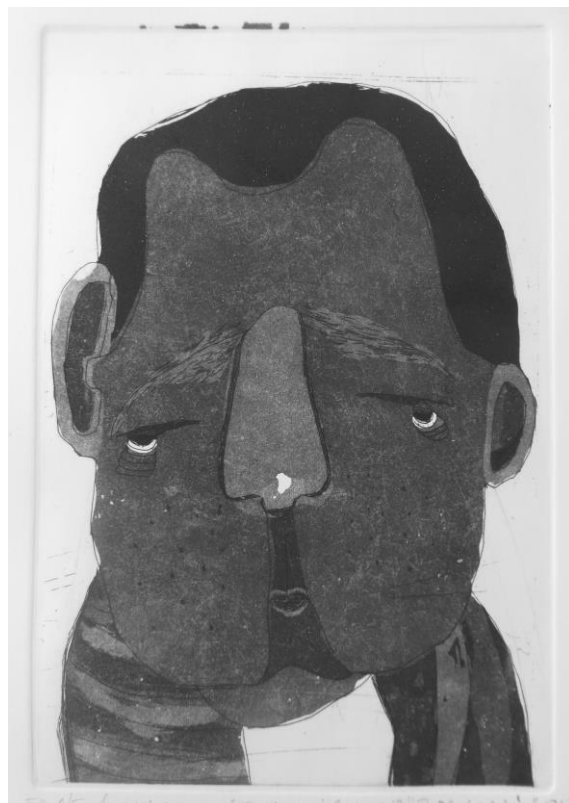
14. Slika: "Portret 24"

15. Slika: "Portret 23"

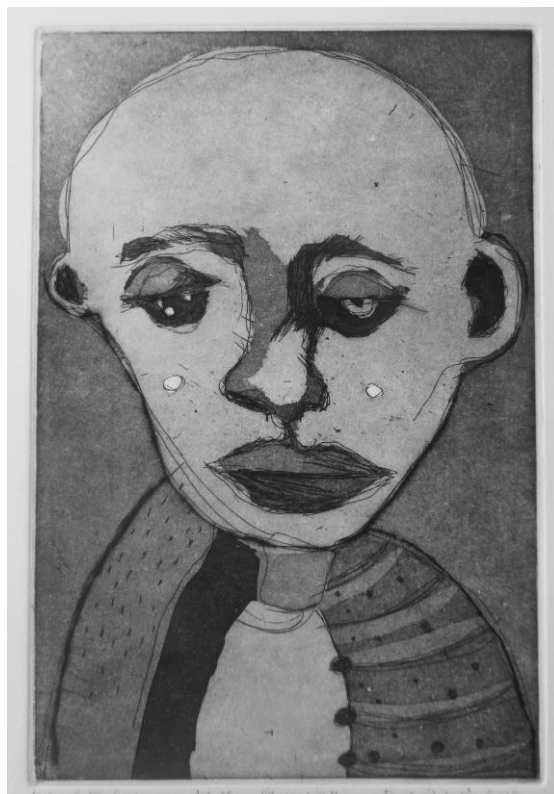
16. Slika: "Portret 21"

17. Slika: "Portret 17"

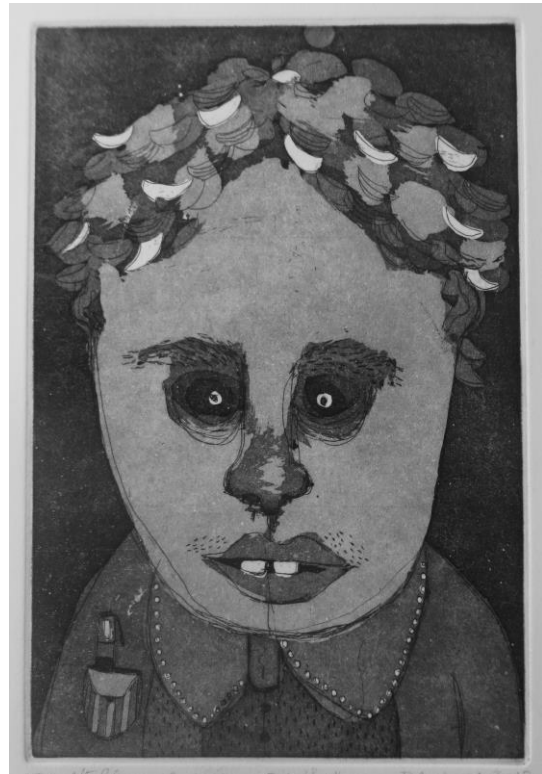
18. Slika: "Portret 16"

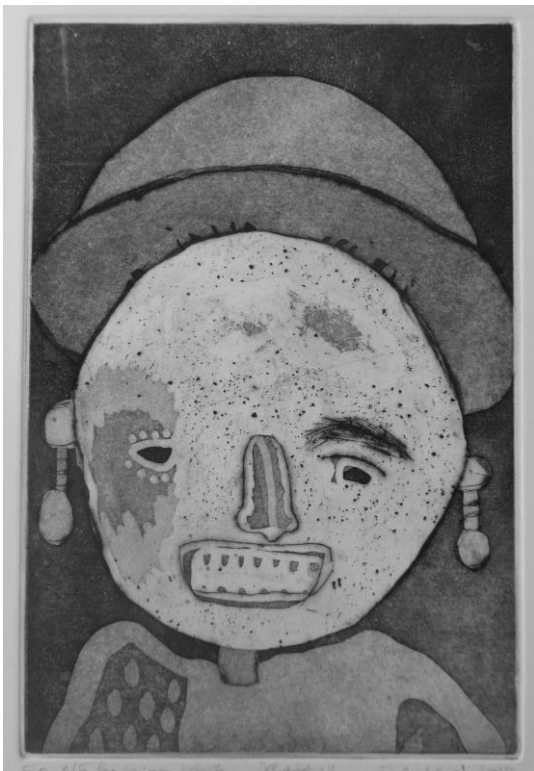
19. Slika: "Portret 3"

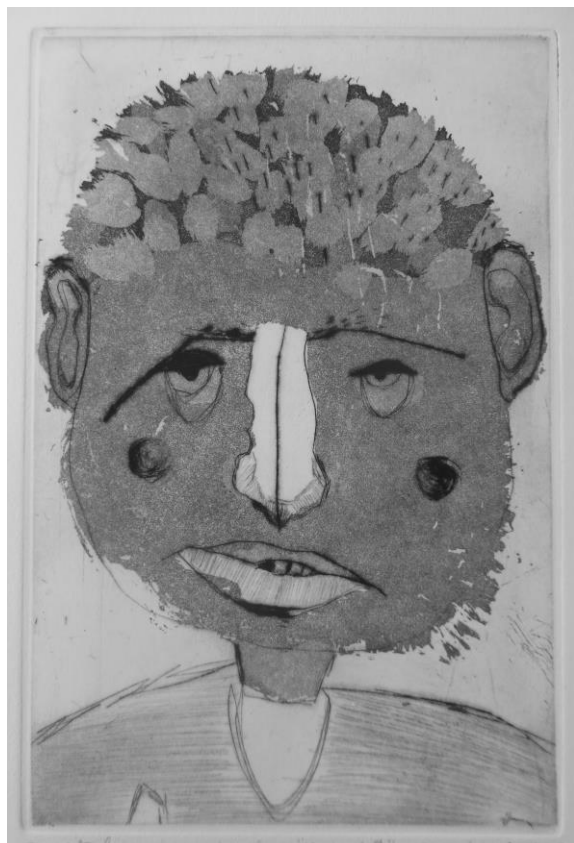
20. Slika: "Portret 13"

21. Slika: "Portret 1"

22. Slika: "Portret 2"

23. Slika: "Portret 9"

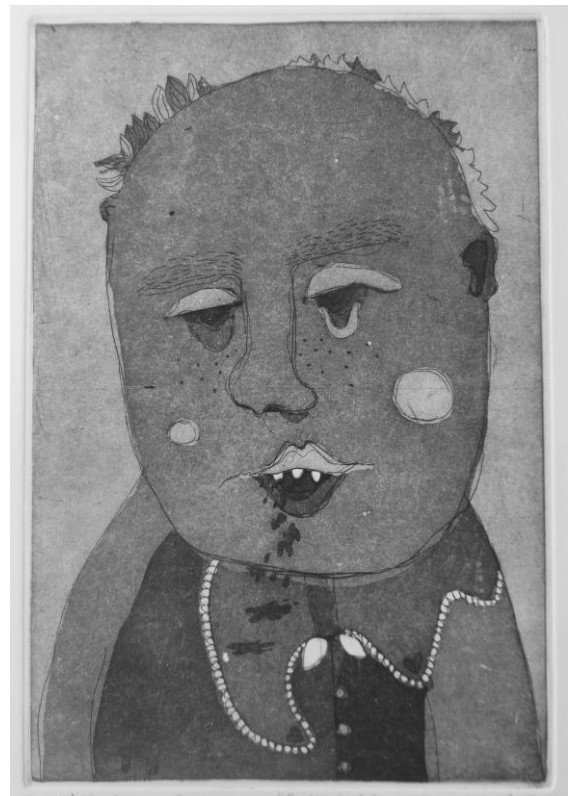
24. Slika: "Portret 12"

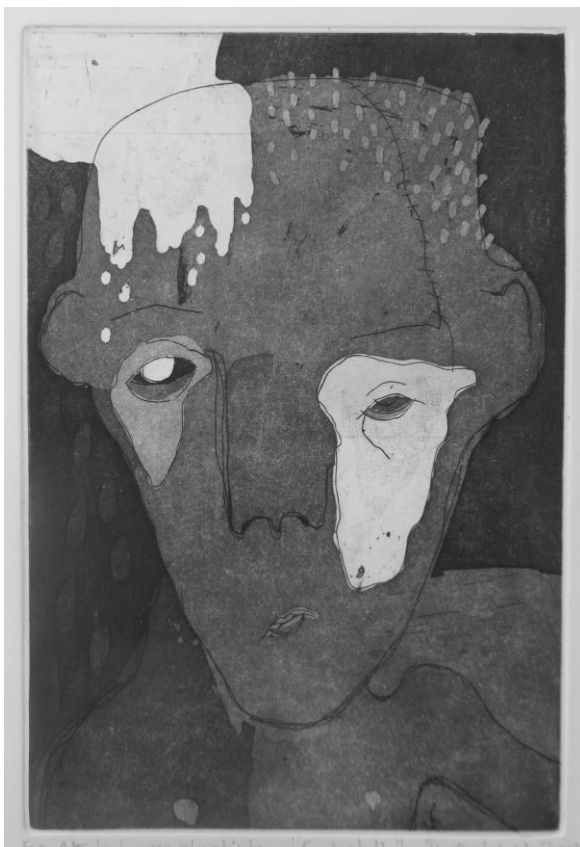
25. Slika: "Portret 6"

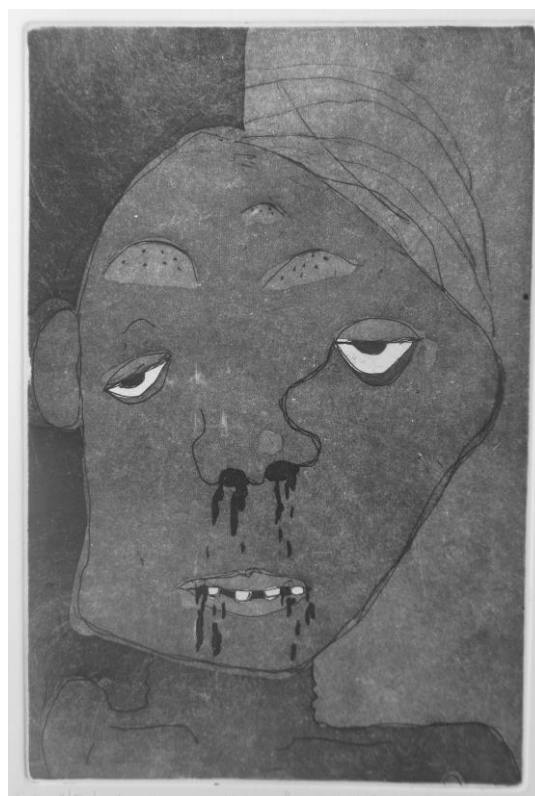
26. Slika: "Portret 5"

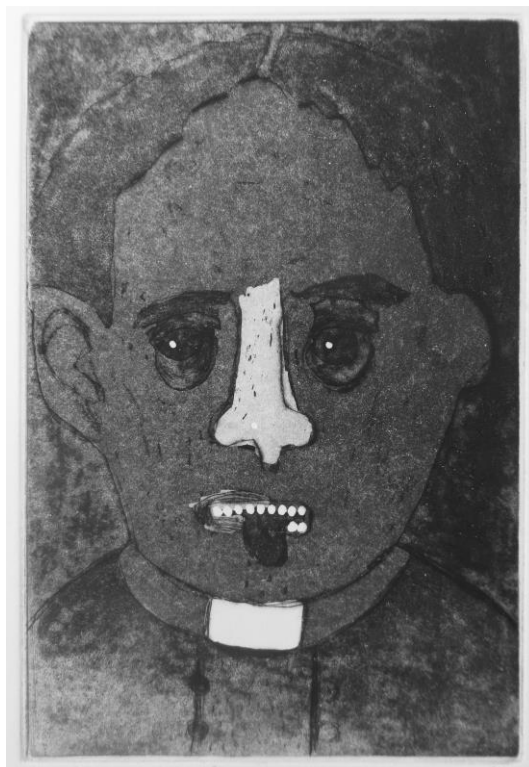
27. Slika: "Portret 4"

28. Slika: "Portret 11"

29. Slika: "Portret 14"

30. Slika: "Portret 7"

4. ZAKLJUČAK

Smatram da je umjetničko stvaranje jedno od najiskrenijih načina na koje se čovjek može izraziti. Prilikom nastajanja ovih radova znala sam se nekad naći u vrlo frustrirajućim fazama i stanjima gdje nisam mogla doći do nikakve inspiracije, ali isto tako sam imala i osjećaj da gubim vrijeme ako ništa ne radim. Svakim novim radom sam naučila nešto te kroz taj proces otkrivala i samu sebe. Moj fokus je više bio na samom činu stvaranja rada, a nešto manje na motivu. Moglo bi se reći i da je moj završni rad nekakav oblik dnevnika koji je nesvjesno nastajao. Nije rađen da bi se njime nešto ispričalo ili da bi netko nešto osjetio dok gleda moje radove pa je stoga i vrlo intimnog karaktera.

5. SAŽETAK RADA

Rad se sastoji od 30 grafika koje prikazuju imaginarne portrete inspirirane "sirovom umjetnosti" (art brut), dječjim crtežima i infantilizmom, ilustracijom te su nastale prema osobnim psihičkim stanjima i doživljajima svijeta oko sebe. Grafike su rađene u kombiniranim tehnikama dubokog tiska te prikazuju groteskne i izobličene portrete ilustrativnog karaktera. Nastajanje mojih grafika bilo je spontano i bez složenijih misaonih procesa, a fokus je bio na samom činu stvaranja rada kroz koji sam otkrivala i samu sebe.

Ključne riječi:

grafika, portret, bakropis, akvatinta, suha igla, rezervaš, suha akvatinta, ilustracija

6. LITERATURA:

Knjige:

- a. Altmann, L., Bernhard, M., Bodmer, G., Bogner, M... (2006.), Leksikon slikarstva i grafike, Zagreb : Begen
- b. Hozo, Dž. , (1988), Umjetnost multioriginala Kultura grafičkog lista, Mostar; Prva književna komuna
- c. Butler, A. , Van Cleave, C. , Stirling, S. , (1995), Umjetnost (The Art Book), Rijeka, Novi list, Novinsko izdavačko poduzeće d.d.

Web:

1. <http://www.enciklopedija.hr/>